

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ในสมัยพุทธกาลนะ เวลาภิกษุไปเที่ยวสวน ไปเห็นต้นมะม่วง ไปกับมหาอำมาตย์เต็มเลย ไปถึงในสวน ไปเที่ยวสวน แล้วพอไปเจอมะม่วง จะกลับมากินมะม่วง แล้วอำมาตย์เห็นมะม่วง เค็ดมะม่วง เอาไม้ปามะม่วง สอยมะม่วง จนต้นมะม่วงนั้นและหมดเลย แล้วภิกษุก็เดินกลับมาถามอำมาตย์ว่า “ต้นนี้เป็นอย่างไร?” เพราะต้นนี้มันมีผลมาก พอมีผลมากคนแย่งกันสอยแย่งกันเอา เห็นไหม ทำร้ายต้นมะม่วงทั้งต้นเลย “แล้วต้นนี้ทำไมไม่เป็นอะไรเลยล่ะ?” ต้นนี้ไม่มีลูกมะม่วง มะม่วงไม่มีลูกมีแต่ใบ ไม่มีใครสนใจมันเลย ผลประโยชน์นี้ไม่ได้เลย เห็นไหม คนเรานี้คิดแต่ตรงนั้น

ของเราเหมือนกัน นึกคติโบราณ มีทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งจนเรือนไหว แล้วเราไปนอนสะดุ้งอะไรกับมัน ก็ทองแค่หนวดกุ้งไง แต่มันเป็นผลประโยชน์ใช้ใหม่ ผลประโยชน์เขาแย่งชิงกัน เรามีของเรา เพราะอะไร? เพราะเราคนทุกข์คนจน พอมีทองเท่าหนวดกุ้ง เราจะนอนสะดุ้งจนเรือนไหว เพราะกลัวเขาจะมาแย่งจะมาชิง เขามาแย่งชิงเพราะอะไร? เขาแย่งชิงเพราะเขาต้องการผลประโยชน์ของเขา เขาไม่หาของเขาโดยสัมมาอาชีพะของเขา เขาจะแย่งชิงเอาโดยอำนาจของเขา นอนสะดุ้งจนเรือนไหว เพราะอะไร? เพราะเรามันไม่มี เรามันคนทุกข์คนยาก เรามีทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งจนเรือนไหว

แล้วถ้าเป็นธรรมล่ะ ถ้าเป็นธรรมมันมีความเมตตา ถ้ามีความเมตตา มีความกรุณาต่อกันนะ สังคมนั้นจะมีความร่มเย็นเป็นสุข ของนี้เป็นของหยาบๆ เราไปติดกันของที่หยาบๆ ของที่เป็นของที่ละเอียดขึ้นไปนี่ศีลธรรมจริยธรรมมันเป็นนามธรรม คุณติ มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด ครูบาอาจารย์ท่านสอนอย่างนี้ มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด แล้วเวลาศรัทธาใหม่เข้ามาใหม่ เราเห็นขึ้นมาเราก็มองสิ่งนี้เป็นคุณงามความดีแล้ว นี่จะทำคุณงามความดี มันหยาบๆ เห็นไหม

เวลาบิณฑบาตกันถ้าเราเดินเร็วเกินไป อาจารย์ท่านบอกว่า “เดินเหมือนม้าแข่ง” มันก็ดูไม่สุภาพเรียบร้อยใช่ไหม เดิน... เดินจนย่อง เดินจนเหมือนภิกษุป่วย ภิกษุก็ไม่ใช่ป่วย คนเราเดินป่วยหรือ ต้องป่วยใช่ไหม เดินกันแบบสำรวจระวังจนเดินกันไม่ออกนี่มันก็ไปเดินป่วย เห็นไหม มัชฌิมาปฏิปทาความสมควร เราต้องกระฉับกระเฉงเพื่ออะไร? เพื่อจะไม่ให้รากมันงอกใจ ต้นไม้ รากแก้วมันคินะ มันยึดต้นไม้ไว้ไม่ให้ล้ม แต่การชินชากับกิเลสเราจะอยู่กับกิเลส กิเลสมันจะชินชาน้ำด้าน แล้วเราก็ออยู่แต่กิริยามารยาทจากภายนอก

ถ้ากิริยาจากภายในนะ ถ้าเป็นจริตนิสัย คนเรานะจริตนิสัยเร็วไม่ได้ก็ให้ตื่นตัวตลอดเวลา การกระฉับกระเฉงมันเป็นการตื่นตัวนะ เป็นการตื่นตัว เป็นการไม่ให้เราจมกับกิเลส ถ้าเราจมกับกิเลส สิ่งใดก็แล้วแต่คุ้นชิน ความคุ้นเคยความคุ้นชินของความสนิทชิดเชื้อ กิเลสมันเอาตรงนี้ไปออกหาเหยื่อ

คูลี ครอบครัวในบ้านเรานี้ไม่ค่อยเกรงอกเกรงใจกัน คิดว่าเป็นคนกันเอง แต่ถ้ามีแขกมาเห็นไหม โอ้โฮโย! มารยาทสังคมนะ ต้องต้อนรับเขาอย่างดี แต่คนในบ้านไม่เคยสนใจเลย คนในบ้านคิดว่าเป็นคนของเราใจ แต่คนในบ้านนี้สะเทือนใจมาก สะเทือนใจเพราะอะไร? เพราะคนใกล้ชิดใจ เรารักเขา เราดูแลเขา เราปรารถนาดีกับเขา ทำไมเขาทำกับเราแรงขนาดนี้ เห็นไหม แต่อีกคนคิดว่าไม่เป็นไร ไม่เป็นไรนะ คนใกล้ชิดกันเป็นคนกันเอง นี่ความคุ้นชิน

ความคุ้นเคยกับความคุ้นชินนี้ สิ่งนี้ครูบาอาจารย์ท่านระวังมาก ต้องมีระยะห่าง ไรระยะห่างเราต้องรักษาตรงนี้ไว้ ฉะนั้นเวลาพวกเรานี้พระปฏิบัติต้องกระฉับกระเฉง เพื่ออะไร? เพื่อตั้งสติ เพื่อฝึกฝนตัวเองตลอดเวลา การฝึกฝนตัวเองตลอดเวลาไม่ให้มรรคหยาบๆ มันฆ่ามรรคละเอียดใจ ความประพฤตอย่างนี้มันของหยาบๆ นะ

เวลาของที่ละเอียดขึ้นมา สตินะ เวลาเราไปตั้งสติ คูลี เรานั่งสมาธิภาวนากันนี้ เผลอไม่ได้เลย เผลอหัวตกทันทีเลย เผลอสัปหงกทันทีเลย แล้วการฝึกจากภายนอกเข้ามา ถ้าภายนอกไม่มีการฝึกฝนเข้ามามันจะเป็นความละเอียดจากภายในได้อย่างไร ถ้าความละเอียดจากภายใน มันจะเห็นสิ่งต่างๆ เป็นของที่ไร้สาระมาก สิ่งที่ว่ามืทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งจนเรือนไหว เป็นของไร้สาระ

ทองคำนี้นะ คูลี เหมือนทองคำมันมีเป็นร้อยๆ เป็นพันๆ ตัน สิ่งที่ยังไม่ได้ขุดขึ้นมา แล้วทำไมไม่ขุดขึ้นมา ใครเป็นเจ้าของมันล่ะ มันเป็นสมบัติสาธารณะใช่ไหม มันเป็นสมบัติของโลก

ไข่มุขใหม่ แร่ทองคำก็เหมือนกัน มันเป็นสมบัติสาธารณะ เพียงแต่ว่าเป็นสิทธิที่เราไปถือสิทธิของ มันเท่านั้นเอง แล้วสิทธิมาจากไหน? สิทธิมาจากเรามีชีวิตนะ ตายเดี๋ยวนี้ทองคำในตู้เซฟเรานี้ก็ ร้อยกิโลมันก็อยู่ในตู้เซฟนั่นนะ เป็นมรดกตกทอดกับคนอื่นไป มันเป็นของเราหรือ มันเป็นของ สาธารณะเหมือนกันนั่นนะ

แต่ความยึดมั่นของเรา ความยึดมั่นของหัวใจนี้ไปยึดมั่นเองว่าเป็นของของเรา ก็ของเรา จริงๆ เราซื้อหามา เราชักยามา เป็นของเราจริงๆ นี่ละ แต่ของเรามันจริงโดยสมมุติไง สมมุติเพราะ อะไร? เพราะสิ่งที่จริงกว่าคือความรู้สึก ความรู้สึกคือหัวใจนี้มันมีความรู้สึก แล้วหัวใจอันนี้ถ้ามัน รักษาของมันเอง มันไม่ต้องไปยึด คุณิ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่ง มาร... รูป รส กลิ่น เสียงนะ ทองคำมันมีแต่รูปอันหนึ่ง เป็นรูปเป็นแร่ธาตุอันหนึ่ง เป็นบ่วงของ มาร จิตไปแบกมัน จิตไปยึดมัน เข้าเซ็ดเย็นเซ็ด เข้าดูเย็นดูแล เป็นทุกข์เป็นร้อนเลยว่ามีสมบัติของ เรา เวลาตายไปดูแลมันใหม่

ถ้าตายไป ถ้าจิตมันไปข้องเกี่ยวนะ คุณิ โศกเทยพราหมณ์ พระพุทธเจ้าไปบิณฑบาตไป เขา เกิดเป็นเศรษฐีมาก แล้วสมัยโบราณมันไม่มีธนาคาร ทองคำเป็นใหญ่ ไปฝังไว้ๆ นะ แล้วนี่เป็นคน ตระหนี่ถี่เหนียว รักมาก สงวนมาก ไม่บอกใครเลย เวลาตายไปไปเกิดเป็นสุนัขไปเฝ้าอยู่อย่างนั้น เวลาพระพุทธเจ้าบิณฑบาตไป สุนัขออกมาเห่าอีก เห็นใหม่ พระพุทธเจ้าบอก “โศกเทยพราหมณ์ เธอเป็นมนุษย์เธอก็ตระหนี่ เธอเป็นสุนัขเธอก็ตระหนี่” คนใช้ได้ยินไปบอกลูกชาย ลูกชายโกรธ มากหาว่าไปเรียกพ่อว่าเป็นสุนัข

เอ้า! พิสูจน์กัน ฟังชาติที่แล้วเป็นโศกเทยพราหมณ์ พอตายแล้วไปเกิดเป็นสุนัขนี้ มันใกล้ มาก ให้ไปเรียกเลยว่าพ่อ ให้เรียกสุนัขว่าพ่อ แล้วก็เลี้ยงดูเลี้ยงอย่างดี ลูบคลำอย่างดี โอบอ้อมอารี อย่างดี แล้วบอกขอ ขอสมบัตินั่น สุนัขนั้นมันฟังเกิดจิตมันยังมีความรู้สึกอยู่ โอ้โฮ! มันสะเทือน ใจไป พอลูกเอาอาหารมาให้กินแล้วลูบหน้าลูบหลังแล้วของนะ สุนัขนั้นจะวิ่งไปที่ๆ ฝังไหทองคำ ไว้แล้วเอาเท้าตะกุก พอตะกุกลูกชายก็สั่งให้คนใช้ชูด ชูดไปทองคำ ทองคำ ทองคำ คุณิ ไปยึดใหม่

แล้วเราเป็นจิ้งจอกมัน ในตู้เซฟเราเราไปยึดมันๆ ยึดมันโทษมันเกิดอย่างไร โศกเทยพราหมณ์ นี้ยึดอยู่แล้วนะ แล้วไปเกิดเป็นสุนัขด้วย มาเฝ้าสมบัติอันนั้น แต่ถ้าเราเป็นเจ้าของมันแล้วเราใช้ ประโยชน์กับมัน เราไม่ยึดติดมัน นี่บ่วง บ่วงของมารมันรัดคอ สมบัติมันรัดคอเรานะ ถ้าเรามี สมบัติของเรา เราใช้สมบัติของเราเป็นประโยชน์ ถ้าจิตเรา หัวใจของเราประเสริฐ สิ่งนั้นมันเป็น

เครื่องใช้ไม้สอยทั้งนั้น คนดีมีสุขมันสุขที่หัวใจ คนทุกข์คนจนเข็ญใจอยู่โคนไม้ก็มีความสุข คนมั่งมีศรีสุขถ้าจิตใจเขาเป็นสุขก็เป็นความสุข ถ้าจิตใจเขายึดติดของเขามั่งมีศรีสุขทุกข์มาก แบกภาระมาก ตึงเครียดมาก ประสาทแทบขาดนะ นี่ความทุกข์ของเขา

ถ้าเป็นความทุกข์อย่างนี้มันเกิดมาจากไหน มองไปสิ ทางโลกเขานี้เขาไม่เข้าใจเรื่องอย่างนี้นะ เขาเข้าใจแต่ว่าเขามีผลประโยชน์ของเขา เขาหาผลประโยชน์ของเขา เพราะสิ่งนี้มันเกิดจากธรรมชาติ เหตุมันเกิดจากธรรมชาตินะ ใครไปพบเข้าก็เป็นของเขา นั่นเป็นของเขา นั่นมันเปลือกภายนอก

แต่ถ้าเป็นของเราละ สิ่งนี้ถ้าเราพบมันเป็นของเรามันก็เป็นอำนาจวาสนา ถ้าเราไม่พบมันก็เป็นของคนอื่นไป แต่ถ้าเราไม่พบมันก็ทุกข์ร้อนไป ถ้าไปยึดมันทุกข์หมดเลย ถ้าไม่ยึดนะมันก็เป็นธรรมดา สิ่งนี้เป็นธรรมคานะ ของเขาเป็นธรรมดา ธรรมคานอกจากภายนอก เห็นไหมว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ เฮอร์เคนก็ธรรมคานะ พายุก็ธรรมชาติ การเกิดก็ธรรมชาติ แล้วธรรมชาติมันพัดคนตายเป็นร้อยๆ คน คลื่นความร้อนก็ทำให้คนตายไปโดยธรรมชาติ คลื่นความเย็นก็ทำให้คนตายเป็นธรรมชาติ ธรรมะทำให้คนตายหรือ

แต่ถ้าธรรมแท้ๆ ในหัวใจละ ธรรมแท้ๆ ในหัวใจเรานี้ เรามีความรู้สึก มันมีความคิดใจ ถ้าใจเป็นธรรมนะ เวลามันคิดออกมามันคิดแต่เป็นธรรม นี่เมตตาธรรม ความรัก... ที่ไหนมีความรักที่นั่นมีความทุกข์ รักนี่เป็นความทุกข์ทั้งหมดละ เพราะรักมันเกิดความผูกมัด รักเห็นไหม เขาไม่รักเรา เราทำให้เขาแล้วเขาไม่เห็นความดีของเรา เรารักเขาแล้วทำไมเขาผูกกับเราอย่างนั้น เพราะรักใจ

ถ้าเมตตาเขานะ เรามีเมตตา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเมตตาตามหาคาธุณิกโก นาโถมาก เมตตาสัตว์โลกนะ สัตว์โลกจะร้ายขนาดไหน เห็นไหม องคุลิมาลนะฆ่าคน ๕๕๕ ศพ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไปโปรดมาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ คนเรามันมีความผิดพลาดได้ ความผิดพลาดอันนั้นมันเกิดขึ้นมาจากปัจจุบัน เกิดจากความคิดชั่วแค้น ถ้ามีสติสัมปชัญญะ สิ่งใดที่ทำแล้วเสียใจภายหลังสิ่งนั้นไม่ดีเลย แต่ขณะที่จะทำมันไม่มีสติ

ถ้ากิเลสมันมีอยู่ นี่สนิมเกิดในเหล็ก เหล็กเราสนิมเต็มไปหมดเลยเวลาจับไปสนิมเขรอะเลย แต่เหล็กเขาไม่มีสนิม เขารักษาของเขาดี คุณี เขาเอาน้ำมันชุบ เขาเช็ดของเขา เขาดูแลของเขา

ใจของเราเนี่ยถ้าเราดูแลของเราจะไม่เกิดสนิม มันก็ไม่ขาดสติ จับไปมือนันก็ไม่เลอะ ความคิดมันก็จะสะอาดขึ้นมาเรื่อยๆ นี่สิ่งที่เกิดจากภายในใจ

ผลประโยชน์ภายนอกทุกคนก็ต้องหา หาอยู่หากินทุกคนต้องทำทั้งนั้นแหละ เกิดมามีชีวิต มีปากมีท้อง ไม่มีอาหารเข้าไปจะเลี้ยงชีวิตได้อย่างไร นี่อาหารของกาย อาหารของใจ วิญญาณอาหาร วิญญาณอาหารนะความรู้สึก กินวิญญาณอาหาร สัมมาอาชีวะนี่คิดดีคิดชั่ว อเสวนา จพาลาน์ ปณชิตานณฺจ เสวนา ความคิดชั่วๆ นั่นนะคิดคบโจร เราคิดปล้นคิดชิงเขานั่นนะคบกับโจร โจรมันพาเราไปทุกข์แล้ว

เราคิดถึงบัณฑิต เห็นไหม คิดถึงความเมตตากรุณา คิดถึงชีวิตของเราชีวิตของเขา เราไม่ต้องการสิ่งใด เราเกลียดสิ่งใด เขาก็เกลียดเหมือนเรา เราไม่ต้องการให้ใครมาปล้นชิงเรา เขาก็ไม่ต้องการให้ใครปล้นชิงเขาเหมือนกัน ของของเราเราสงวนรักษา เขาก็สงวนรักษาเหมือนกัน เหมือนกันทั้งนั้นนะ นี่คบบัณฑิต ถ้าคบบัณฑิตแล้วมันก็เป็นความสุขไปทั้งหมด นี่อาหารของใจ

ถ้าอาหารของใจ อาหารของกาย มีก็ได้ไม่มีก็ได้นะพอทนได้ อาหารของใจละ อาหารของใจนี่มันทุกข์หมดนะ มั่งมีศรีสุขนั่งอยู่บนกองเงินกองทองมันก็ทุกข์ ทุกข์ทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร? เพราะจิตใจมันคั่นร่น แต่เรารักษากันตรงนี้ไง นี่มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด มรรคละเอียดเป็นอย่างนี้ มรรคหยาบๆ ที่มองกันนั่นนะจำเป็น ยอมรับว่าจำเป็น แต่จำเป็นโดยส่วนหนึ่งเท่านั้น จำเป็นโดยส่วนหยาบๆ

แล้วส่วนที่ละเอียดละ ถ้าจำเป็นโดยส่วนอย่างนั้นมันก็ต้องแย่งชิงกันอย่างนั้นตลอดไป เชียวหรือ แล้วคุณสิริครูบาอาจารย์เรานะ เกิดถ้าโลกนี้วิกฤตทันที พระนี้จะอยู่รอดได้ก่อน อดอาหาร ๗ วันนี่พระอยู่ได้นะ โยมนี้ตายหมดเลย พระอยู่ ๗ วันอดอาหารนี่อยู่ได้ก่อนเลย เห็นไหม เพราะอะไร? เพราะได้ฝึกฝนมา เพราะได้ทำมา เพราะเข้าใจใจ สิ่งที่เข้าใจมาแล้วฝึกฝนนี่มันเป็นความละเอียด มันเป็นความเมตตา กัน มีการช่วยเหลือกัน

เห็นแล้วมันสังเวชนะ ออกไปมองวันนี้บิณฑบาตไปสลดสังเวชมาก โอ้โฮ! ตื่นได้ขนาดนั้นนะ ตื่นเหมือนคนตื่นทอง โบราณเขาตื่นทองกัน เขาไปขุดทองกัน เขาไปแสวงทองกัน เขาตื่นทองกัน ไอนี้ตื่น ตื่นกันไปหมดเลย ได้ไม่ได้ไม่รู้ตื่นกันไปอย่างนั้นนะ แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะ ถ้าจำเป็นต้องหา เพราะเราต้องหาอยู่หากินมันก็เป็นตามเขา แต่ไม่ตื่นสภาวะแบบนั้น

ชีวิตพระเราก็เหมือนกัน คุณติ ถ้าพวกเราไม่พอใจในการที่ต้องตื่นตัวตลอดเวลา ทำไมต้องเข้มขัน ทำไมต้องรีบด่วนขนาดนั้น ทำไมไม่ทำให้ตำรวจระวัง ตำรวจระวังมันไม่ใช่ภิกษุใช้เวียเอาเปลมาหามไปหรือ บิณฑบาตไปก็เอาเปลมาหามไปใช้ใหม่ คนใช้เดินไม่ไหวอย่างนั้นหรือ คนใช้มันเดินไหวมันก็เดินพอสมควรใช้ใหม่ ให้มันกระฉับกระเฉง ให้มันสร้างสติขึ้นมา ให้ตัวเองตื่นตัวตลอดเวลา การตื่นตัวตลอดเวลา แล้วพอไปภาวนาขึ้นมามันก็ง่ายขึ้นมาๆ สิ่งที่ยากขึ้นมา ครูบาอาจารย์ส่งเสริมเปิดช่องทางให้ตลอดเลย ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นนักปฏิบัติดีนะ จะส่งเสริมลูกศิษย์ให้มีช่องทางเข้าไป

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ไม่เคยประพฤติปฏิบัติดีนะ ภิกษุบวชแล้วก็มานั่งอัด... นี่เจริญพรๆ คลุกคลีไฉน มันคลุกคลีมันก็คุ้นชิน พอคุ้นเคยกันคุ้นชินกันจะเรียกเรื่องอะไรมันต้องไปตามเขา นี่ประทุษร้ายสกุล ประทุษร้ายสกุลของกฤหัสถ์ด้วย เพราะเขาหมดโอกาสจะทำประพฤติปฏิบัติของเขา ประทุษร้ายสกุลของสมณะศากยบุตรพุทธชิโนรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นบุตรของกษัตริย์ แล้ววางตัวเป็นคนใช้ของเขานี้มันไร้สาระมาก เห็นไหม ประทุษร้ายไปหมดเลย

ถ้าหัวหน้าไม่เป็นก็เป็นการประทุษร้ายกันไปหมด แต่ถ้าเป็นขึ้นมาแบ่งแยกขึ้นมา เห็นไหม เขาบอกเวลาไปที่วัดพระปฏิบัติแล้วไม่เห็นเจอพระเลย เฌิบไปหมดเลย อ้าว! ก็เขาทำงานภายในของเขา มีธุระอะไรละ มีธุระอะไรก็ว่ากันไปตามธุระนั้นสิ พระไม่ใช่มีหน้าที่ไว้คอยต้อนรับโยมนะ ไม่เกี่ยวกับหอรอก บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา หน้าที่ของใครก็หน้าที่ของเขาสิ เวลาที่มีธุระขึ้นมาที่ตอนนี้ก็มีมาสิ เวลาพระเขาต้องการเวลาของเขาบ้าง เขาต้องการทำเรื่องส่วนตัวของเขาบ้าง เขาจะภาวนาของเขาบ้าง แล้วพระมันจะเข้าไปถึงแก่นของศาสนาได้อย่างไร นี่ถ้าเอาธรรมวินัยเป็นใหญ่...อยู่ได้

แล้วถ้าเขาเข้าใจแล้ว เห็นไหม มรรคหยาบๆ เขาไม่เคยเข้าไปวัด ถ้าไปวัดที่ไหนต้องมีการต้อนรับขับสู้กันว่าวัดนั่นดี ถ้าไปที่วัดไหนเขาไม่สนใจเราเลย ถ้าเราศึกษาเข้าไป อ้อ! ความจริงมันเป็นอย่างไร ความจริงมันเป็นความรู้สึกรู้สึก ความจริงมันไม่ใช่บรรจุกฎเกณฑ์ที่หีบห่อที่เขาเอามาพิธีกรรมที่มามีต้อนรับกันหอรอก ความจริงมันเป็นเนื้อหาสาระของความสุขและความทุกข์ ความจริงมันเกิดขึ้นมาจากใจ

แล้วเขาแสวงหาสิ่งนี้อยู่ เพื่ออะไร? เพื่อเป็นศาสนทายาท เพื่อการจรรโลงศาสนากันต่อไป ถ้าเขาจะจรรโลงศาสนากันต่อไป กำลังฝึกฝนกันอยู่ เราจะเชิดชูเขาไหม นิโยมได้บุญ ได้บุญเพราะอะไร มาทำบุญกุศลกันนี้ ทำบุญกุศลเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัยให้ดำรงชีวิต ให้ภิกษุได้ค้นคว้าได้พยายามศึกษาขึ้นมา

แล้วคุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกจากราชวังมา พระเจ้าพิมพิสารให้ทหารครึ่งหนึ่งไปเอาเมืองกินเลย ...ไม่ใช่ ออกมาเพื่อโพธิญาณจริงๆ ถ้าอย่างนั้นแล้วถ้าถึงบรรลุตถธรรมแล้วให้มาสอนด้วย เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้วกลับไปสอนพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโสดาบัน

เราก็เหมือนกัน เราทำบุญกุศลกันเพื่ออะไร? ก็เพื่อให้ภิกษุค้นคว้า เพื่อให้เข้าไปถึงธรรมอันนั้น ถ้าถึงธรรมอันนั้นแล้วใจบริสุทธิ์อย่างนั้นแล้วจะกลับมาเป็นประโยชน์กับเราไง นี่ผู้นำที่ดีหมอที่แท้จริงจะรักษาโรคได้ หมอที่ไม่แท้จริงจะรักษาโรคไม่ได้

ภิกษุก็เหมือนกัน ถ้าเข้าถึงหัวใจแล้วนี่ใจของเราทุกข์ๆ ถ้าใจที่มันไม่ถึงความจริงมันแก้ทุกข์อันนี้ไม่ได้ ถ้าแก้ทุกข์นี้ไม่ได้มันก็ตาบอดคลำกันไปไง เป็นบรรจุกัณฑ์ เป็นกรอบของศาสนา เป็นพิธีกรรมกันเท่านั้น เข้าไม่ถึงหัวใจ นี่คบบัณฑิตคบบาลจากข้างนอก คบบัณฑิตคบบาลจากข้างใน แล้วเราคบ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้เป็นแก้วสารพัดนึกของเรา เอวัง